

รายงานสถานการณ์ปัจจุบัน และความคืบหน้า กรณีพบโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ในคน เป็นครั้งแรกในประเทศไทย

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

วันที่ 12 เมษายน 2556

จัดทำรายงานโดย สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค

สถานการณ์โรคไข้หวัดนก H7N9 ประเทศไทย

- ตามที่มีข่าวทางสื่อมวลชนว่า พบการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ในคน เป็นครั้งแรกในประเทศไทย นั้น
- ศูนย์ข่าวกรอง สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลความคืบหน้าจากจากเว็บไซต์ขององค์การอนามัยโลก รายงาน ณ วันที่ 11 เมษายน 2556 ว่าพบผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 เพิ่มเติมจากเดิมอีกจำนวน 10 ราย จากมณฑลเซียงไฮ้ (5 ราย) เจียงซู (4 ราย) และเจ้อเจียง (1 ราย) ทำให้ขณะนี้ ยอดผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ในประเทศจีน รวมทั้งสิ้นเป็น 38 ราย เสียชีวิต 10 ราย ผู้ป่วย 19 ราย มีอาการรุนแรง และผู้ป่วยอีก 9 ราย อาการไม่รุนแรง
- ทั้งนี้ไม่พบความเชื่อมโยงระหว่างผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H7N9 และจากการติดตามผู้สัมผัสกับผู้ป่วยยืนยัน จำนวนมากกว่า 760 ราย อย่างใกล้ชิด ในขณะนี้ยังไม่พบผู้สัมผัสรายใด มีการยืนยันการติดเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9
- รัฐบาลจีนได้ดำเนินการสอบสวนโรค และเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเฝ้าระวังโรค โดยดำเนินการตรวจทางห้องปฏิบัติการย้อนหลัง ในผู้ป่วยที่ได้รับรายงานว่ามีอาการติดเชื้อทางเดินหายใจรุนแรง เพื่อหาผู้ป่วยเพิ่มเติม จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานต่างๆอย่างเป็นทางการ นำโดยคณะกรรมการสุขภาพและการวางแผนครอบครัวของประเทศไทย ร่วมกับกระทรวงเกษตร และกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้หน่วยงานปศุสัตว์ยังได้เพิ่มความเข้มข้นในการสอบสวนโรคไปยังสัตว์ที่อาจเป็นแหล่งรังโรคหรือแหล่งของการแพร่เชื้ออีกด้วย
- องค์การอนามัยโลกได้ประสานกับหน่วยงานระดับชาติต่างๆและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ส่วนการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในระดับนานาชาติจะมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับศูนย์ความร่วมมือขององค์การอนามัยโลกด้านไข้หวัดใหญ่ และหน่วยงานความร่วมมืออื่นๆ เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับข้อมูล ที่สามารถนำมาใช้ พัฒนาการวินิจฉัยรักษาและพัฒนาวัคซีน ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ทั้งนี้ ผลการทดสอบเบื้องต้นโดยศูนย์ความร่วมมือขององค์การอนามัยโลกในประเทศไทย พบว่า เชื้อไวรัสสายพันธุ์นี้มีความไวต่อยาต้านไวรัสโอเซลทามิเวีย และซานามิเวีย

- ในขณะนี้ ยังไม่พบหลักฐานการแพร่กระจายเชื้อจากคนสู่คน รวมทั้งองค์การอนามัยโลกไม่แนะนำให้ดำเนินการตรวจคัดกรองพิเศษที่ช่องทางเข้าออกระหว่างประเทศและไม่แนะนำให้จำกัดการเดินทางหรือการค้าระหว่างประเทศแต่อย่างใด
- จากการประชุมการป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ของประเทศจีน เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2556 รายงานว่า จากการสอบสวนโรคเบื้องต้น คณะผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่า เชื้อไวรัสไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ที่ระบาดอยู่นี้ มีการพัฒนามาจากเชื้อไวรัสในนก และยังไม่พบหลักฐานการแพร่กระจายจากคนสู่คน อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อมูลที่มีจำกัด ทำให้ยังไม่มีความชัดเจนในการปรับแนวทางการป้องกันควบคุมโรค ดังนั้น ในระยะนี้ จึงเน้นการเสริมประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันควบคุมโรค โดยการเพิ่มความเร็วในการตรวจจับโรค การรายงานโรค การวินิจฉัย และการรักษาโรคในระยะแรก รวมทั้ง เพิ่มการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างที่มหาวิทยาลัยของจีนกับองค์การอนามัยโลก และหน่วยงานระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้อง
- รายงานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2556 พบว่า กระทรวงเกษตรของประเทศจีน รายงานการตรวจพบเชื้อไวรัสไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 จากการตรวจตัวอย่างนกในตลาดค้าส่งสินค้าเกษตร มณฑลเซียงไฮ้ และได้ดำเนินมาตรการควบคุมโรค คือ ทำลายสัตว์ทันที 20,536 ตัว มีการควบคุมสัตว์ป่า การกักกัน การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ การตรวจคัดกรอง การแบ่งเขต การทำลายเชื้อ ไม่มีการใช้วัคซีน และไม่มีการรักษาสัตว์
- องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) รายงาน เมื่อ วันที่ 5 เมษายน 2556 สนับสนุนให้ประเทศจีน และประเทศอื่นๆ ตรวจจับโรค และจัดการสุขภาพสัตว์ อย่างเข้มแข็ง เนื่องจากเชื้อไวรัสสายพันธุ์นี้ตรวจพบได้ยากในสัตว์ปีก เพราะไม่แสดงอาการของโรคในสัตว์ที่ชัดเจน องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ จึงแนะนำให้แยกฟาร์มปศุสัตว์ออกจากที่อยู่ของคน แยกนกป่าออกจากสัตว์ปีก หรือสัตว์ชนิดอื่นๆ รายงานสัตว์ป่วยหรือตายไปยังเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที ล้างมือหลังจากสัมผัสสัตว์ รับประทานอาหารที่ปรุงสุก ไม่นำสัตว์ที่ป่วยหรือตายมาทำอาหาร และไปพบแพทย์หากมีอาการหลังสัมผัสสัตว์ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติจะติดตามสถานการณ์การระบาดอย่างใกล้ชิด

ที่มา :

1. World Health Organization (WHO). Human infection with influenza A (H7N9) virus in China - update. 2013 [updated 6 April]; Available from: http://www.who.int/csr/don/2013_04_11/en/index.html
2. Chinese Center for Disease Control and Prevention. Introduction to the Prevention and Control of Human Infection with H7N9 Avian Influenza. 2013 [updated 11 April] ; Available from: http://www.chinacdc.cn/en/research_5311/Highlights/201304/t20130411_79741.html

3. OIE. Low pathogenic avian influenza (poultry), China (People's Rep. of). 2013 [updated 4 April]; Available from: http://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?page_refer=MapFullEventReport&reportid=13225&newlang=en
4. FAO. Strong biosecurity measures required in response to influenza A(H7N9) virus. 2013 [updated 5 April]; Available from: http://www.fao.org/avianflu/en/news/news_050413.html

การวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ จากศูนย์ข่าวกรองสำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่

1. สถานการณ์ของโรคไข้หวัดนกในต่างประเทศ

- เชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 เคยพบรายงานในสัตว์ปีกมาก่อน ได้แก่ นก โดยมีรายงานในประเทศเนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา แต่ไม่เคยมีรายงานการติดเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 ในคน มาก่อน สำหรับการติดต่อในคน ครั้งนี้ พบผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 รวมทั้งสิ้น 21 ราย เสียชีวิต 6 ราย จากมณฑลเซียงไฮ้ ฮานฮุย เจียงซู และเจ้อเจียง โดยยังไม่พบหลักฐานการแพร่เชื้อจากคนสู่คน และไม่พบการติดเชื้อในผู้สัมผัส
- สำหรับเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 ในปัจจุบันยังคงพบการระบาดได้ทั้งในคนและในสัตว์ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกและพบได้อย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก สรุปรายชื่อผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 ในคนประเทศต่างๆ ทั่วโลก ตั้งแต่ปี 2546 – 2556 รายงาน ณ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2556 พบมีจำนวนผู้ป่วย รวมทั้งสิ้น 622 ราย เสียชีวิต 371 ราย ใน 15 ประเทศ

2. สถานการณ์ของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย

- จากการประสานกับกรมปศุสัตว์ และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พบว่า ยังไม่เคยมีรายงานการพบเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 นี้ทั้งในสัตว์ปีก สัตว์ป่า และในคน ในประเทศไทยมาก่อน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทย โดยห้องปฏิบัติการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และกรมปศุสัตว์ มีศักยภาพในการตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 นี้ได้ สำหรับเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 ในประเทศไทย ไม่พบรายงานผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 ในคน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 และไม่พบรายงานการเกิดโรคในสัตว์ปีกตั้งแต่พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา

3. การประเมินความเสี่ยงของประเทศไทย ต่อการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9

จากข้อมูลที่มีอย่างจำกัดในขณะนี้ความเสี่ยงของประเทศไทยค่อนข้างประเมินได้ยากเพราะยังมีองค์ความรู้ เรื่องโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H7N9 น้อยและประสิทธิภาพการติดเชื้อในคนก็น้อย อย่างไรก็ตามมีรายงานผู้ป่วยอย่างไม่เป็นทางการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จึงควรเน้นมาตรการตรวจจับการระบาดและเฝ้าระวังโรคให้มีประสิทธิภาพ และครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการปอดบวมรุนแรงซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำจากองค์การอนามัยโลก

4. มาตรการป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนกของประเทศไทย

- ฝ้าระวังโรคในสัตว์ปีก และนกธรรมชาติ ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รวมทั้ง ดูแลการนำเข้าสัตว์ปีกในบริเวณชายแดน และนำการเลี้ยงสัตว์ปีกอย่างปลอดภัย ในชุมชน หากพบการระบาดของโรค ให้รีบแจ้งเตือนโรงพยาบาลในพื้นที่ให้เตรียมพร้อมดูแลผู้ป่วยทันที
- ฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในคน และเพิ่มความไวในการตรวจจับการระบาด โดยเก็บตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ เมื่อพบผู้ป่วยปอดอักเสบร่วมกับประวัติสัมผัสสัตว์ปีก หรือปอดอักเสบที่มีอาการรุนแรง หรือ การดำเนินโรคเป็นไปอย่างรวดเร็ว หรือไม่ทราบสาเหตุการเกิดโรค หรือมีความผิดปกติในการดำเนินโรค เน้น ย้ำให้มีการส่งตรวจหาเชื้อโรคไข้หวัดนกทุกราย
- ให้อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ดำเนินการฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก หากพบสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ ต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- ประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคไข้หวัดนกให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ทั้งการป้องกันการติดเชื้อจาก สัตว์ และการป้องกันสัตว์ปีกให้ปลอดภัยจากโรคไข้หวัดนก
- เผยแพร่ข้อมูลความรู้และแนวทางปฏิบัติในการคัดกรองและการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคไข้หวัดนก ตามแนวทาง กระทรวงสาธารณสุข ให้แพทย์ทั้งภาครัฐและเอกชนภายในจังหวัดทราบอย่างทั่วถึง และให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
- จัดการประชุมปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในกระทรวงสาธารณสุข กรมปศุสัตว์ มหาวิทยาลัย และผู้เชี่ยวชาญจากองค์การอนามัยโลก ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐ ด้านสาธารณสุข ในวันที่ 3 เมษายน 2556 เพื่อร่วมกันประเมินสถานการณ์ และให้คำแนะนำในการเตรียมความพร้อมรับมือการระบาดของไข้หวัดนก สายพันธุ์ H7N9

5. คำแนะนำประชาชนทั่วไปในการป้องกันโรคไข้หวัดนก

- รับประทานเนื้อไก่และไข่ที่ปรุงสุก
- หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่มีอาการป่วยหรือตาย โดยเฉพาะเด็ก
- ห้ามนำซากสัตว์ปีกที่ป่วยตายไปรับประทานหรือให้สัตว์อื่นกิน ต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข
- หากต้องสัมผัสกับสัตว์ปีกในระยะเวลาที่มีการระบาดในพื้นที่ ให้สวมหน้ากากอนามัย และสวมถุงมือ
- ล้างมือบ่อยๆ และทุกครั้งหลังการสัมผัสสัตว์ปีกและสิ่งคัดหลั่งของสัตว์ปีก ด้วยสบู่และน้ำ
- การเดินทางระหว่างประเทศยังสามารถเดินทางได้ตามปกติ ไม่จำเป็นต้องจำกัดการเดินทาง
- ผู้ที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสัตว์ปีก รวมทั้งนกธรรมชาติ

- หากมีอาการเป็นไข้ ไอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย และเคยสัมผัสสัตว์ปีก หรือผู้ป่วยปอดบวม ให้รีบไปพบแพทย์พร้อมแจ้งประวัติสัมผัสโรค หรือแจ้งประวัติการเดินทาง
- สามารถติดตามแนวทาง คำแนะนำ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันได้ที่สายด่วน กรมควบคุมโรค หมายเลข 1422 หรือเว็บไซต์ สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค (<http://beid.ddc.moph.go.th>)
